

A close-up profile of a lioness resting on a log. The lioness is looking towards the right, with its head resting on a dark, textured log. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural habitat. The lioness's fur is a light tan color, and its whiskers are clearly visible.

JOY ADAMSON

OROSZLÁNHŰSÉG

A könyv első megjelenésének 40 éves évfordulójára

Joy Adamson

OROSZLÁNHŰSÉG

Aranytoll kötetek
Szeged, 2007

ELŐSZÓ AZ ELSŐ KIADÁSHOZ

Ez a könyv egy nőstény oroszlán kétféle világát, vadon és szelíden eltöltött életét ismerteti. Kölyökkori foglyul ejtését, kétéves vendégeskedését, eredeti őserdejébe való visszajuttatását, újbóli vadoroszlánná válását.

S bár különös megtiszteltetésnek tartom, hogy Joy Adamson immár világhírűnek mondható, számos nyelvre lefordított könyvének magyar verziójához én írhatok előszót, be kell vallanom, hogy *Elzá*hoz – a könyv négy lábú főhőséhez – felette laza, inkább csak eszmei kötelékek fűznek.

A könyv szerzőjével sohasem találkoztam, hírből ismerem csupán. A leírt események színterét azonban, Észak-Kenya vadonságát, magam is bejártam. Igaz, hogy régen, mintegy három-négy „oroszlánöltővel”, vagyis harminc esztendővel ezelőtt. Így hát kellő fantáziával nemcsak az képzelhető el, hogy *Elza* nagy- vagy tán dédszüleinek kortársa lehettem, hanem még az is, hogy hajdani ősei éjszakai hangversenyében magam is gyönyörködhettem.

S noha ennek bebizonyítása rendkívül nehezemre esnék, bizvást eldicsekedhetem azzal, hogy *Isioló*ban, *Elza* nevelőszüleinek állomáshelyén, ismételten megfordultam, amint erről valamelyik afrikai vadásznaplóm meg is emlékezik.

Adamsonné könyvének különös varázsát nemcsak abban látom, hogy az ember és a vadállat közti barátság teljesen újszerű, olyan lebilincselő példáját adja, amilyenhez foghatót aligha hallottunk, hanem elsősorban abban, hogy élénk tárja az oroszlán magasrendű pszichológiáját is – a nevelőszülők iránti mélységes ragaszkodás és a legelemibb szenvedély, a *nemi ösztön* közti, szinte tragikusan ható vajúdását.

Az *Adamson*-házaspár tudományos kísérletének sikere szerintem abban leli magyarázatát, hogy *Elza* felnevelését a kölcsönös megbecsülés örök értékű elvére építik.

Amilyen határozottan megkívánják védencüktől, hogy vendégeskedése folyamán a társadalmi élet elemi szabályaihoz alkalmazkodják, ugyanolyan tiszteletben tartják *Elza* valóságos otthonának, a *vadonságnak törvényeit* is.

Elza, noha kiskorában foglyul ejtik, mégsem válik *Adamsonék* foglyává. Szeretett, nagyra becsült vendégük lesz. Az igazán kedves vendéget pedig, még ha netán véglegesen távozik is, a vendéglátók változatlan jóindulata, múlhatatlan szeretete kíséri.

Csakis ennek tudható be, hogy *Elza*, még visszavadulása után sem felejt el gyermekkora szépemlékű színterét, meg-megtér a „szülői házhoz”, visszakényszeríti a *kölcsönös megbecsülés szülte szeretet*.

A könyv díszes képanyaga páratlan a maga nemében.

Reméljük, hogy az „*Oroszlánhűség*” vadász- és állatirodalmunk kimagasló sikere lesz.

Budapest, 1961 karácsonyán

Széchenyi Zsigmond

ELSŐ FEJEZET

KÖLYÖKIDŐK

Jó néhány éve már, hogy Kenya északi határszéli tartománya az otthonom. Kiaszott, tüskebozóttal borított vidék ez, területe mintegy százhúszezer négyzetmérföld, s a Kenya-hegytől egészen az abesszin határig nyúlik.

Afrikának ezen a részén a civilizáció vajmi kevés nyomot hagyott: nincsenek telepések, a helyi törzsek csaknem ugyanúgy élnek, mint ősapáik s az egész vidék valóságos paradicsom.

Férjem, George, ennek az óriási területnek a vadászati főfelügyelője. A tartomány déli határán, Isiolo közelében lakunk. Isiolo kis község, harminc fehér ember él benne, akik mind állami tisztviselők s a tartomány igazgatásával foglalkoznak.

George feladata sokirányú: ellenőrzi a vadászati rendeletek végrehajtását, megakadályozza a vadorzást s ha a helyi törzseket veszélyes vad háborgatja, azzal is neki kell elbánni. Munkája közben óriási távolságokat jár be; ezeket az utazásokat *szafárinak* hívjuk. Ha lehetséges, mindig együtt megyünk, így páratlan lehetőségem nyílt, hogy megismerjem ezt a vad, őseredeti állapotban élő országot, ahol ma is a szabad természet törvényei uralkodnak.

Ilyen szafárin kezdődött ennek a könyvnek a története. Egy borán törzsbeli bennszülöttet megölt egy az embervadászatra rákapott oroszlán. Az esetet jelentették George-nak, s ő megtudta, hogy a tettes két nőstény oroszlánnal együtt a boránok lakóhelyéhez közel eső dombok közt él.

Így ütöttük fel táborunkat messzi északra Isiolótól, a borán törzs között.

1956. február elsejének hajnalán egyedül üldögéltem a táborban Pativel, a szirti borzzal, „akit” már több mint hat éve nevelgettünk. Pati olyan, mintha mormota és tengerimalac keveréke lenne, bár lábának csontszerkezete és fogazata alapján a zoológusok az elefánt és a rinocérosz közeli rokonságához sorolják.

Pati nyakamat simogatta puha bundájával s erről a biztonságos helyről figyelte, mi történik a világban. A körülöttünk elterülő száraz vidéket gránitkiugrások borították, alig nőtt rajta növényzet. Mégis bővében volt a vad, sok gerenukot és másféle gazellát láttunk, csupa olyan fajta él itt, amely alkalmazkodott a víztelen környezethez s ritkán vagy tán sohasem iszik.

Hirtelen motorzúgás ütötte meg a fületem; eszerint George hamarabb tért vissza, mint ahogy vártam. Valóban, pár pillanat múlva Landroverünk keresztültört a tüskés bozóton s George kiáltását hallottam: „Joy, merre vagy? Gyere gyorsan! Hoztam neked valamit...”

Patival a vállamon odaszaladtam, s elsőnek egy oroszlánbőrt pillantottam meg, de mielőtt kérdezősködhettem volna a vadászat felől, George a kocsis hátlujába mutatott. Három pettyes bundájú kis gombóc: három fejét lesunyó oroszlánkölyök lapult az autóban. Néhány naposak lehettek, szemüket még kékes hályog borította. Mászni is alig tudtak, de azért igyekeztek csúszva menekülni. Ölembé szedtem őket, miközben George felindultan elbeszélte a történetüket.

Hajnal előtt őt és Kent, egy másik vadászati felügyelőt elvezették arra a részre, ahol állítólag az emberevő oroszlán tanyázott. Alig világosodott, amikor a szétszórt sziklák közül nőstény oroszlán perdült elő és nekitámadt. Nem akartak rálőni, de a meghátrálás nagyon kockázatos lett volna az oroszlán közelsége s a bizonytalan talaj miatt, ezért George intett Kennek, hogy lőjön. Ken megsebezte a támadót, mire az eltűnt. Ahogy előrehaladtak, a dombtető felé vezető bő vérnymra bukkantak.

Óvatosan, lépésről lépésre haladva elérték a domb élet, s mögötte hatalmas, lapos sziklára találtak. George felmászott rá, hogy jobban körülnézhesen, Ken pedig a szikla körül kutatott. George egyszer csak látja, hogy a szikla alá figyelő Ken felkapja a puskáját és mindkét csövét elsüti. Morgás válaszolt, majd feltűnt a nőstény oroszlán, s egyenesen Kennek támadt. George nem tudott lőni, mert Ken a lövés irányába esett. Szerencsére az egyik néger vadőr, aki jobb helyen állt, rásütötte a puskáját az oroszlánra, az megperdült, s ekkor George lelőtte. A nagy termetű, javakorban levő nőstény emlői duzzadtak a tejtől. Csak most világosodott meg George előtt, miért volt olyan ingerlékeny, miért támadott oly bátran. Vádolni, hibáztatni kezdte önmagát; az állat viselkedéséből fel kellett volna ismernie a kölykeit védő anyát.

Ezután utasítást adott, hogy keressék meg a kicsiket. Kis idő múlva ő és Ken egyszerre gyöngé neszt hallottak egy sziklarepedésből. Vállig benyúltak a hasadékba, de csak nyávogó morgás és tüszkölés üdvözölte sikertelen kísérletüket. Erre kampós végű ágat vágtak, amivel sok próbálkozás után sikerült előhúzni a kölyköket. Alig lehettek két-három hetesnél idősebbek. A kocsihoz vitték őket s a két nagyobbik egész úton egyfolytában morgott és köpködött. A harmadik – a legkisebb – semmiféle ellenállást nem mutatott, teljesen közömbösnek látszott. Most aztán ölemben feküdt mind a három, és hogyan állhattam volna meg, hogy nagy hűhót ne csapjak körülöttük?

Meglepetésemre a minden vetélytársra féltékenykedő Pati egykettőre közénk fészkelődött és szemmel láthatólag kedvelte a társaságukat. Ettől a naptól kezdve a négy állat elválaszthatatlanná vált. Akkoriban még Pati volt az együttes legtermetesebb tagja és – hat éves lévén – rendkívül méltóságteljes is, főleg az esetlen kis bársony zsákokhoz képest, amelyek még járni sem igen tudtak anélkül, hogy fel ne boruljanak.

Két napba telt, mire a kölykök elfogadták a tejet. Eleinte hiába kínáltam őket a felhígított, cukrozatlan tejjel. Összes igyekezetem eredményeként csak apró orrukat ráncolgatták és tiltakoztak: „ng-ng, ng-ng”. Ugyanúgy, ahogy magunk is viselkedtünk kisgyerek korunkban, mielőtt illendőséget tanultunk volna s rá nem szoktattak, hogy „köszönöm, nem kérek”.

Mihelyt azonban megízlelték, nem tudtak betelni vele, és én kétóránként melegíthettem a tejet s moshattam a hajlékony gumicsövet, amit a rádiókészülékből szereltünk ki alkalmi cuclinak. Egyébként nemcsak a szabályszerű cuclisüveget és cuclit rendeltük meg azonnal az ötven mérföldnyire eső kereskedésből, hanem csukamájola-jat, szőlőcukrot és ládaszámra cukrozatlan tejkonzervet is. Egyidejűleg S. O. S. jeleket küldtünk a 150 mérföldre levő Isiolóba, a kerületi kormányzónak, bejelentvén három felséges csecsemő két héten belüli érkezését, s kérve, hogy kényelmes deszkapalotával sziveskedjék várni bennünket.

Néhány nap elteltével a kölykök teljesen otthonosan érezték magukat, s mindenki kedvencévé váltak. Patit, a leglelkiismeretesebb önkéntes dadát, megerősítettük hivatalában. Önfeláldozóan nevelte a testvéreket és sohasem neheztelt meg, ha felborították és

rátapostak a gyorsan növekvő mérges kis vasgyúrók. Mindhárom kölyök nőtény volt, s ifjú koruk dacára önálló jelleme. A „Nagy” jóindulatú fölénnyel, nagylelkűen bánt a többivel. A középső vidám bohócként viselkedett. Két első mancsával csapkodta ivás közben a tejesüveget, szemével boldogan hunyorgott. Őt „Lusticá”-nak nevezték el, ami azt jelenti: „Jókedvű”.

A harmadik – a leggyengébb testű – kölyök volt a legelszántabb. Úttörőként járt elől, s ha valami felkeltette a testvérek bizalmatlanságát, mindig a kicsit küldték felderítőnek. Elzának neveztük el, mert jelleme egyik ismerősömről emlékeztetett.

Ha az események rendes mederben folynak, minden valószínűség szerint Elza lett volna a család kitaszítottja. Az oroszlán általában négy kölyköt ellik. Az egyik többnyire közvetlenül a születése után elpusztul, sőt a következő kisebb is gyakran gyenge ahhoz, hogy felnevelődjék. Ezért látni leginkább kétkölykes nőtény oroszlánt. Az anya két éven át gondoskodik a fiatalokról. Az első évben ellátja őket táplálékkal; visszaöklendezi az ételt, így teszi számukra emészthetővé. Második évben már részt vehetnek a vadászatban is, de szigorú fenyítést kapnak minden baklövésért. Ebben a korban persze még nem tudnak önállóan zsákmányolni, meg kell elégedniük a maradékkal, amit a család valamennyi felnőtt tagja hagy meg prédájából. Gyakran alig marad valami a számukra, így ebben az életkorban minden bordájuk kilátszik.

Megesik néha, hogy nem állhatván tovább az éhezést, hívatlanul törnek a lakmározó felnőttek közé s ezzel bizony életüket kockáztatják. A másik megoldás, hogy otthagyják a családot és kisebb farkába tömörülnek. Mivel még nem szakértő vadászok, az ilyen vállalkozás többnyire bajt hoz rájuk. A természet kegyetlen, s az oroszlánnak kezdettől fogva kemény iskolát kell kijárnia.

Pati és a három kölyök – a négyek társasága – a nap jó részét sátramban, ágyam alatt töltötte. Nyilván biztonságban érezték itt magukat és ez a hely emlékeztetett leginkább elhagyott gyerekszobájukra. Természetből fogva szobatiszták voltak és mindig nagyon ügyeltek, hogy idejében érzék el odakint a homokot. Első napokban történt néha kisebb baleset, de később, ha netán kis tócsa dísztelenkedett otthonunkban, bánatosan nyávogtak, s utálkozva ráncolgatták az orrukat. Általában rendkívül tiszták voltak, teljesen szagtalanok, eltekintve valami enyhe, kellemes méz- (vagy talán csukamájolaj?)

illattól. Nyelvük érdessége csiszolópapírra emlékeztetett. Mikor nagyobbak lettek, még vászonruhán át is éreztük, ha megnyaltak.

Két hét múlva tértünk vissza Isiolóba. Az óhajtott palota már készen várta a királyi apróságokat. Mindenki látni akarta őket, s valóban ünnepélyes fogadtatásban részesültek. Európaiakkal, főleg gyerekekkel könnyen megbarátkoztak; a bennszülöttekkel már kevésbé. Mindössze egyetlen szomáli fiúval, Nuruval tettek kivételt. Nuru a kertészünk volt, s most kineveztük legfőbb oroszlánápolónak s az árvák gyámjának. Nagy meglepéssel fogadta az új tisztséget, hiszen ez határozott társadalmi emelkedést jelentett számára. Ehhez párosult még az az előny, hogy mikor a kölykök belefáradtak a ház körüli hancúrozásba és kedvük támadt valami bokor árnyékában szundikálni, Nuru is óraszámra tétlenkedhetett, egyetlen feladata lévén a kígyók és páviánok távoltartása.

Tizenkét héten át az alábbi étrend szerint tápláltuk a kölyköket: cukrozatlan tejbe csukamájolajat, szőlőcukrot, csontlisztet és kevés sót kevertünk. Hamarosan rájöttünk, hogy háromóránkénti etetés elegendő, s ezt az időközt fokozatosan növeltük, ahogy fejlődtek.

Szemük teljesen felnyílt, de a távolság felbecsüléséhez még nem értettek. Gyakran előfordult, hogy kitűzött céljukat elhibázták. Ügyességük fokozására gumilabdát és ócska autóbelsőt adtunk nekik; utóbbival aztán remek kötélhúzó játék alakult ki. Minden gumiból készült vagy egyébként puha és hajlékony tárgy valósággal lázba hozta őket. Heves csaták folytak az autóbelső birtokáért. A támadó oldalról gurult rá a pillanatnyi birtokosra, mintegy saját súlyát feszítve az autóbelső és tulajdonosa közé. Ha ez a módszer nem járt sikerrel, mindkét fél teljes erőből maga felé kezdte húzni a tömlőt. A csata végétével a győztes diadalittasan léptetett el a többiek előtt, zsákmányát fennen fitogtatva s ezáltal támadásra ingerelve a hoppon maradtakat. Néha eredménytelen maradt a kihívás. Ilyenkor a tulajdonos a másik kettő orra elé helyezte az autóbelsőt, ő maga meg jámborul félrenézett, mintha eszébe sem jutna, hogy „valaki” el is lophatná.

Minden játékkukat a váratlan megrohanásra való törekvés jellemezte. Kora ifjúságuktól kezdve vadásztak egymásra – vagy mireánk. Ösztönük mindig megsúgta, hogyan kell ezt a „játékot” szakszerűen csinálni.

Mindig hátulról támadtak. Először takarást kerestek, s ott megapultak. Aztán lassan kúszni kezdtek a mit sem sejtő áldozat felé.

Ezt követte a végső, villámsebességű roham, amely a támadót a „zsákmány” hátára repítette, hogy együtt hemperedjenek a földre. Mikor minket szemeltek ki prédául, mindig úgy tettünk, mintha mit sem vennénk észre. Leguggoltunk s „gyanútlanul” félrenéztünk, míg a végső roham be nem következett. Milyen büszkék és boldogok voltak ilyenkor a kölykök!

Pati is részt kért a játékból, de mivel a kölykök immár háromszor akkorára nőttek, mint ő, óvatosan eltszult a hatalmas, pakoló mancsok útjából. A rohamozó ugrások elől is kitért, nehogy agyonlapítsák. A játéktól eltekintve minden más alkalommal megőrizte tekintélyét. Mégpedig csupán fensőbbes viselkedésével. Ha a kölykök már túlságosan elszemtelenedtek, egyszerűen szembefordult velük és rájuk meredt, s azok rögtön tudomásul vették a rendreutasítást. Vakmerő fellépését mindig megcsodáltam; mekkora bátorság kellett, hogy apró termete dacára meggyőzze a kölyköket rettenthetlenségéről. Annál is inkább, mert éles fogai s gyors mozdulatai mellett csak az elszántság és okosság segíthetett rajta.

Pati még újszülött korában került hozzánk s életmódja teljesen a miénkhez alkalmazkodott. Rokonával, az éjszakai életet élő fakúszó borzzal ellentétben a szirti borz nappali állat. Pati az éjszakát szőrmevallalként nyakam köré simulva szokta átaludni. Növényi tápláléka mellett olthatatlan vágy élt benne a szeszes italok, ezek közt is a legtöményebbek iránt. Amikor csak alkalom adódott, felborogatta a pálinkásüveget, kihúzta belőle a dugót, s tartalmát felnyalagatta. Egészségének nagyon ártott a szesz, „erkölcsseiről” nem is beszélve, ezért sokirányú óvintézkedéssel igyekeztünk whisky és gin iránti szenvedélyének gátat vetni.

Bizonyos dolgát is eredeti módon végezte. A szabadon élő szirti borzok mindig azonos helyet – rendszeren valami sziklaperemet – használnak ürítkezésre; Pati nálunk a WC-csésze szélére telepedett, meglehetősen nevetséges látványt nyújtva ekképpen. Szafari közben, ahol ilyen kényelmi berendezéseket nélkülözni kellett, teljesen elvesztette a fejét, s végül kénytelenek voltunk apró WC-t készíteni számára.

Bolhát vagy kullancsot sosem találtam rajta, ezért eleinte sehogy sem értettem, miért vakarózik állandóan. Lábujján kerek, pataszerű körmöt viselt, mint egy apró rinocérosz; mellső lábán négy, a hátsón három ujj helyezkedik el, talpa párnás. Hátsó lába belső ujjának

körmét „fésülködő” körömnek hívják. Evvel tartja rendben bundáját s ezt a gondos tisztálkodást véltem én vakarózásnak.

Látható farka nincsen, gerince mentén, ágyéktájon feltűnő mirigy található, mely fehér foltként üt el szürkén tarkázott bundájától. Ez a mirigy váladékot termel és körülötte a szőr felmered, mihelyt valami izgalom, öröm vagy ijedség vesz erőt az állaton. Ahogy az oroszlánkölykök nőttek, egyre gyakrabban meredezett Pati hátán a szőrcsomó, mert azok játékos gorombasága sűrűn megrémítette. S ha nem talált volna gyorsan menedéket valami ablakpárkányon, létra tetején vagy egyéb magas kilátóhelyen, bizony a szétnyúzott gumilabdák sorsára juttatták volna a kölykök.

Mielőtt az oroszlánkölykök hozzánk kerültek, Pati első számú kedvencként élt nálunk. Így kétszeresen meghatott, hogy mégsem szűnt meg szeretni a kis gazembereket, bár azok valamennyi vendégünk figyelmét elvonták tőle.

Ahogy az oroszlánkölykök fokozatosan erejük tudatára ébredtek, minden feltalálható holmin igyekeztek ezt próbára tenni. Például a legnagyobb szőnyeget is „muzáj” volt ide-oda hurcolászni. Valódi nagymacska módra hasuk alá vették, s két első lábuk közt vonszolták, ahogy majd későbbi életükben a valódi zsákmányt vinnék. Nagyon szerették a „várostromot” is. Valamelyik feltelepedett egy krumpliszsákra s elszántan védelmezte „trónját” a másik támadása ellen, míg csak a harmadik hátulról le nem lökte. Ez a harmadik rendszerint Elza volt, aki rendszerint kihasználta a két másik hadakozásából támadt alkalmat.

Kevés számú banánfánk is gyönyörűséges játéknak bizonyult, pompás leveleik rövidesen széttépett cafatként csüngtek alá. A fára mászás sem volt utolsó mulatság. Vérbeli artistának született a három kis oroszlán, mégis megesett néha, hogy olyan magasra másztak, ahol nem tudtak többé megfordulni s fennszorultak. Ilyenkor nekünk kellett leszedni őket.

Hajnalonként, mikor Nuru a hosszú, tétlenül töltött éjszaka után kiengedte őket, valósággal kirobbantak az ajtón. A látvány holmi agárverseny indítási jelenetére emlékeztetett. Egy ilyen reggeli rohamnál az előző este felütött sátor lepte meg őket. Két vendégünk töltötte ott az éjszakát. Öt perc leforgása alatt romokban hevert a sátor, mi pedig vendégeink kétségbeesett segélykiáltásaira ébredtünk. Hiába igyekeztek menteni ingóságaikat. A három oroszlán

uralta a csatateret s boldog gyönyörűséggel vetették magukat a romok közé, hogy a legkülönbözőbb zsákmánnyal: fél papuccsal, pizsamával, a szúnyogháló széttépett foszlányával bukkanjanak elő. Kivételesen egy hajlékony pálca segítségével magyaráztuk meg nekik, miképpen illik vendégek jelenlétében viselkedni.

„Ágyba dugni” őket, az volt ám az igazi munka. Tessék elképzelni három nagyon pajkos kislányt, „akik”, mint a gyerekek általában, utálják a lefekvést. Csakhogy ez a három gyerek kétszer olyan gyorsan tud futni, mint a nevelőjük, ráadásul sötétben is tökéletesen lát.

Rendszerint cselhez kellett folyamodni. Legsikeresebbnek az a módszer bizonyult, amikor kötélvégre erősített ócska zsákot húztunk lassan az óljuk felé. Ritkán állták meg, hogy üldözőbe ne vegyék, ezzel aztán óljukba csaltuk őket.

A szabadtéri sportágak mellett nem hanyagolták el a könyveket s a díványpárnákat sem. Így aztán könyvtárunk s egyéb veszélyeztetett holmink érdekében kénytelenek voltunk kizárni őket a lakásból. Fakeretre feszített erős dróthálóból vállmagasságú ajtót csináltunk, s ezt a tornác bejárata elé helyeztük.

Határozottan rossz néven vették ezt az intézkedést, ezért az „elvezett paradicsom” helyébe valami kárpótlásról kellett gondoskodnunk. Autógumit akasztottunk egy fára; ezt remekül lehetett rágcsálni, s hintának sem volt utolsó. Másik kedvenc játékuk egy üres mézesbödön volt, ez hatalmasan visszhangzott, ha megütötték.

Mindennél többet ért azonban a jutazsák. Ezt ócska autóbelsővel tömtük meg, és felakasztottuk egy ágra, ahol csábítóan himbálózott. Aztán meg egy kötelet erősítettünk a zsákra, s amikor a kölykök rácsimpaszkodtak, elkezdtük őket hintáztatni, fel a magas égbe. Nehéz lenne eldönteni, melyikünk élvezte jobban ezt a mulatságot.

Ez a sokféle szórakozás sem tudta velük elfelejtetni a lezárt verandaajtót. Gyakran megálltak előtte s a rácshoz dörzsölték puha orrocskájukat.

Valamelyik este néhány barátunk tért be egy pohár italra. A házból kihallatszó vidám beszélgetésre megjelent a három kölyök is. Ezúttal azonban szokatlanul tartózkodóan viselkedtek. Elmaradt a szokásos orrdörzsölgetés, vagy fél méterre az ajtó előtt álltak meg. Gyanúsnak tűnt ez a mintaszerű magatartás, ezért kimentem, hogy körülnézzek, mi rejlik mögötte.

Legnagyobb réműletemre hatalmas, vörös kobrakígyó tekergőzött az ajtó és a kölykök között! Egyik oldalról a kitóduló vendégek, másikról a három oroszlán állta útját, mégis elszántan csúszott le a lépcsőn, és mire a sörétes puskák előkerültek, valamerre eltűnt.

Ajtórács, kobra és tiltó szó együttesen sem vette el Lustica vállalkozó kedvét. Ismételten végigpróbálta valamennyi ajtót, hogy bejusson a lakásba. Könnyűszerrel nyomta le a kilincset, de az ajtógomb elfordítása sem okozott különösebb gondot. Csak úgy tudtuk útját állni, hogy valamennyi ajtóra tolóreteszt szereltettünk. Egyszer ugyan rajtakaptam, amint az egyik reteszt fogával igyekezett félrehúzni. Végül is bosszút állt rajtunk a reteszekért, a frissen mosott ruhát letépte a szárítókötélről s elnyargalt vele a bozótba.

Három hónaposak lehettek a kölykök, amikor fogazatuk annyira megerősödött, hogy megpróbálkozhattunk a húskosztal. Apróra vagdalt nyers húst adtunk nekik, ez hasonlított leginkább az anyjuk által visszaöklendezett táplálékhoz. Néhány napig tudni sem akartak róla s undorodó fintorral fordultak félre. Egyszer aztán Lustica megkóstolta és ízlett neki. Erre a többiek is kedvet kaptak s ettől kezdve nagy csaták közepette zajlott le az étkezés.

Szegény Elza, változatlanul a leggyengébb lévén a három között, sehogy sem tudta megszerezni az őt megillető részt. Ezért a húspotyadékat félretettem s Elzát ölembe véve, külön ettettem meg. Ezt nagyon élvezte. Szemét behunyta, fejét jobbra-balra forgatta, így mutatta, hogy milyen boldog. Ekkor szokott rá, hogy a hüvelykujjamat szopogassa, miközben első két mancsával a csípőmet nyomkodta. Az anyja hasát döfölhette így, hogy több tejet kapjon. Ezek a kedves órák kezdték el szőni azt a szoros kapcsolatot, ami kettőnk között kifejlődött. Vidám játék közben zajlott a kosztolás, s napjaim boldogan teltek ezekkel a kedves kis teremtésekkel.

Nemigen láttam addig három ilyen született lustát. Ha egyszer jó kényelmesen elhelyezkedtek, alig lehetett megmozdítani őket. Még a legcsábítóbb velős csont kedvéért sem voltak hajlandók talpra állni, inkább hengergőzve igyekeztek a közelébe jutni. Legjobban azt szerették, ha fölējük tartottam a csontot. Ilyenkor hanyatt fordultak, négy kalimpáló lábukat égneк meresztették, úgy szopogatták a kívánatos falatot.

Csavargásaik során mindenféle kalandba keveredtek. Egyik reggel utánuk mentem a bozótba. Előzőleg gilisztahajtót adtam be nekik, s látni akartam, mi lesz az eredmény.

Hamarosan rájuk bukkantam. Aludt mind a három. Jobban odanévezve fekete rablóhangyák áradatát pillantottam meg. Éppen a kölykök felé tartottak, egyik-másik már a testükre kapaszkodott. Ezek a hangyák semmi útjukba esőnek nem irgalmaznak, hatalmas rágójuk félelmetes fegyver. Gyorsan ébreszteni akartam az alvókat, de a hangyák közben irányt változtattak.

Nemsokára ezután öt legelésző számár közeledett. Motozásuk felébresztette a kölyköket. Először láttak ilyen nagy állatot, s a közmondásos oroszlánbátorságról nyomban bizonytságot tettek: szempillantás alatt megrohanták az „ellenséget”. Ettől a sikeres vállalkozástól vérszemet kaptak. Néhány nappal később, amikor negyven teherhordó szamarunk és öszvérünk haladt el a hát mellett, a három kis támadó vad futásba kergette az egész karavánt.

Öt hónapos korukra pompásan kifejlődtek s minden nappal erősödtek. Teljes szabadságban éltek, csupán az éjszakát töltötték zárt helyen. A palotájukat körülvevő sziklás, homokos részt kerítettük be éjszakai pihenőhelyül. Házunk körül gyakran csatangol oroszlán, hiéna, sakál, sőt elefánt is, s ezek közül bármelyik elbánhatott volna a kölykökkel.

Minél jobban megértettük s megismertük, annál inkább megszerettük őket. Egyre nehezebben törődünk bele, hogy nem tarthatunk három gyorsan növekvő oroszlánkölyköt örökre magunknál. Szomorúan láttuk be, hogy legalább kettőtől meg kell válnunk. Úgy határoztunk, hogy a két nagyobb menjen. Ők jobban összeszoktak és nincsenek is annyira ránk szorulva, mint Elza. Bennszülött szolgálunk egyetértettek velünk. Amikor megkérdeztük őket, egyhangúlag a legkisebbet választották. Alighanem felrémlent előttük a jövő, s azt gondolták: „ha már oroszlán nélkül nem lehet el a háztartás, hát legyen az az oroszlán minél kisebb!”

Elzáról úgy éreztük, könnyen fog alkalmazkodni Isiolo-beli életünkhöz, sőt a szafárikon is kellemes útitárs válik belőle. Hisz most már mi maradtunk egyedüli barátai.

Lustica és a „Nagy” otthonául a Rotterdam-Blydorp Állatkeret szemeltük ki, s megkezdtük repülőútjuk előkészítését.

Úgy terveztük, hogy a tőlünk száznolcvan mérföldre levő nairobi repülőtérrel indulunk s hogy az ideig tartó autózást elviseljék, naponta rövid túrára vittük őket. Az én másfél tonnás teherautómnak dróthálós rakfelülete volt, azt tartottuk utaztatásukra a legalkalmasabbnak. Enni is ott kaptak és rövidesen új játszóhelynek tekintették az autót.

Az utolsó napon puha homokzsákokkal párnáztuk ki a kocsi hátulját.

Amikor elhajtottunk, Elza egy darabig az autó után szaladt, majd megállt és valami rendkívül bánatos kifejezéssel nézett távolba tűnő nővérei után. Én a kocsi hátuljában ültem a két kölyök mellett, némi kötszert is vittem magammal. Biztosra vettem ugyanis, hogy a hosszú úton alapos karmolászásban lesz részem. Orvosi előkészületeim azonban szegyenbe fulladtak, mert a két oroszlán – az első óra nyugtalanságától eltekintve – egész úton békésen feküdt a homokzsákokon, s csak első mancsukkal öleltek át.

Tizenegy órán át utaztunk így, közben két gumidefekt okozott némi késedelmet. A két kölyök teljesen rám bízta magát. Mikor Nairobiba értünk, nagy szemüket felém fordították, nem tudták, mire véljék a sokféle idegen zörejt és illatot. Aztán a repülőgép elszállt velük, hogy soha többé ne lássák szülőházjukat.

Néhány nap múlva táviratot kaptunk Hollandiából. Közölték, hogy az oroszlánok jó egészségben megérkeztek.

Három év múlva meglátogattam őket. Barátságosan fogadtak, még simogatásomat is eltúrték, de a felismerés jele nem csillant fel szemükben. Jó körülmények között élnek, és sorsukon tündövedve azzal vigasztaltam magam, hogy a szabadságnak még emléke sem igen maradhatott bennük.

MÁSODIK FEJEZET

ELZA ISMERKEDIK A VADON LAKÓIVAL

Nairobi távollétem idején – mint George később elmesélte – Elza nagyon bánatosan viselkedett. George nyomába szegődött s egy pillanatra sem szakadt el tőle. Napközben, amikor férjem hivatalos ügyeit intézte, Elza az íróasztala alatt hasalt, éjszakára pedig ágyára telepedett. Esténként együtt sétálgattak.

Hazaérkezésem napján azonban semmiképp sem lehetett sétára vinni. Várakozásteljesen hasalt az út közepén s onnét nem mozdult. Sejtette vajon érkezésemet? S ha igen, miféle ösztöne súghatta meg neki? Az állatélet ilyenfajta jelenségeit alig, vagy egyáltalán sehogy sem lehetett megmagyarázni. Érkezésemet kitörő örömmel üdvözölte, de szívszakasztó látványt nyújtott, ahogy nővérei után kutatott. Az elkövetkező sok-sok napon át meredten figyelt a bozót felé, és testvéreit hívta.

Egyébként állandóan a nyomunkban járt, mintha attól félne, hogy egy szép napon mi is elhagyjuk. Mindenképpen szeretjük volna megnyugtatni, ezért befogadtuk a lakásba. Ágyunkon aludt, s gyakran arra ébredtünk, hogy reszelős nyelvvel arcunkat nyalogatja.

Mihelyt lehetőségünk adódott, Elzát szafárra vittük. Reméltük, hogy az utazás végét veti örök várakozásban telő, letört hangulatának. És valóban, a szafári minden mozzanatának örült; az egészet legalább úgy élvezte, mint mi magunk.

Elza az én kis teherautómon utazott. A kocsi hátulját csupa puha holmival, ágyneműfélével pakoltuk fel. Ezek tetején kényelmes fekvőhely kínálkozott, ahonnét mindig szemmel tarthatta, mi történik a világban.

Az Uaso Nyiro partján ütöttünk táborot. Pálmafák, akáciabokrokkal benőtt patakok között kanyarog a száraz évszakban meglehetősen sekély vízü folyó a Lorian mocsarak felé. Néha kisebb vízesést alkot, sok helyütt meg mély tavacskákat, melyekben nyüzsög a hal.

Táborunk közelében sziklás gerinc húzódott. Elza felfedező körutakra indult a kövek között. Beszimatolt a hasadékokba, s végül

többnyire felhasalt valami magasabb szikla tetejére, ahonnan jó kilátás nyílt a környező bozóra. Délutánonként a lemenő nap sugarai meleg színekbe öltöztették a vidéket. Elza ilyenkor úgy beleolvadt a vörös sziklák közé, mintha maga is heverő kődarab lenne.

Ezeket a délutánokat nagyon élveztük. Megszűnt a szörnyű hőség, s minden élőlény megkönnyebbülten lélegzett fel. Hosszú árnyékok nőttek, színük bíborra változott, majd mikor a nap hirtelen stillyedni kezdett, eltűntek a táj részletei. Távoli madárszó hallatszott, majd fokozatosan elcsendesült, s az egész világra csend borult. Néma, feszült várakozás előzte meg a sötétséget, a vadon esti ébredését, mely a sötéttel egy időben kezdődött. Hiénák elnyújtott üvöltése jelentette, hogy indul az éjszakai vadászat.

Egyik ilyen estére ma is elevenen emlékszem. Elzát a sátram előtti fához kötöttem. Vacsoráját rágcsálta, én meg üldögéltem a sötétben s hallgatóztam.

Pati ölembe ugrott, kényelmesen befészkelte magát s a fogát csikorogatta. Ez utóbbi nála a teljes megelégedést jelentette. A folyó felől kabócaciripelés hallatszott, s a hold fénye megcsillant a fodrozódó vízen. Felettem a bársonyfekete égbolton szikráztak a csillagok: itt nálunk, Kenya északi határszélén kétszer olyan fényesek, mint másutt.

Mély hangú vibrálás hallatszott, mintha egy repülőgép szállna a távolban. Elefántok tartottak a folyó felé. Szerencsére felőlük fújt a szél s nemsokára elcsendesedtek.

Hirtelen semmi mással össze nem téveszhető hörgés hallatszott. Oroszlán szólt a messzeségben, majd a hangok egyre közeledtek. Mit gondolhatott Elza? Láthatólag teljesen hidegen hagyta saját fajtajának közeledése. Gondtalanul tépte a húst, nagyokat falt belőle, aztán négy lábát égnek meresztve hanyatt fordult és elszundított. Én meg csendben ültem s hallgattam a hiénák kacagását, a sakálók kafogását s a szépséges oroszlánhangversenyt.

A száraz évszakban rendkívüli nálunk a forróság. Elza a nap egy részét vízben töltötte és ha a tűző napfény már nagyon terhére esett, behúzódott a nádasba. Időnként lustán visszaugrott a folyóba; érkezését hatalmas csobbanás jelezte. Az Uaso Nyiróban gyakori a krokodil, ezért Elza fürdőzéseit némi aggodalommal kísértük, de soha még csak közelébe sem jöttek.

Elza tréfás kedve nem ismert határt. Ha csak alkalma nyílt, lefröcskölt bennünket, hogy a fürdőzés örömét velünk is megossa.

Sokszor hirtelen kiugrott a vízből és ránk vetette magát. Pillanat alatt a földön hempergőztünk s fényképezőgép, puskák, messzelátók Elza súlyos, csuromvizes teste alá szorultak.

Mancsát sokféleképpen használta, a gyengéd simogatástól kezdve a hajszálpontosan célzott, futtában leadott villámgyors csapásig, sőt ismert egy jó birkózó fogást, amellyel bármikor földhöz tudott vágni bennünket. Hiába készültünk fel előre, mancsával megperdítette bokánkat s már hanyat is terültünk.

Nagy gondot fordított a karmaira: durva kérgű fákon élesítette őket. Addig-addig karmolászta a fát, mély hasításokat vágva rajta, míg csak megfelelőnek nem tartotta az eredményt. (Bár lehet, hogy csak karomvisszahúzó izmait tornásztatta.)

A lövéstől egyáltalán nem félt s hamarosan megtanulta, hogy a durranás elejtett madarat jelent. Nagyon szeretett apportírozni, főleg a gyöngytyúkot hozta szívesen. A gyöngytyúk tollát összerágta, de húsát ritkán ette meg.

Mindig övé lett az elsőnek lőtt madár. Büszkén vitte a szájában, míg csak meg nem unta. Akkor a lábam elé tette és felnézett rám, mintha azt mondaná: „Most már vidd te”, aztán jókedvűen kocogott utánam az orra előtt himbálózó madár nyomában.

Amennyire kedvelte a gyöngytyúkot, a frankolinok (az európai fogolyhoz hasonló madár) annyira nem érdekelték.

Minden útjába eső elefánthulladékba belehemperedett. Úgy látszik, remek porfürdőnek tekintette. Magához ölelte a hatalmas gömböket s illatukat valósággal a bőrébe dörzsölte.

Hasonló vonzalmat mutatott a rinocéroszhulladék iránt. Általában az összes növényevő állat ürülékét kedvelte, de mégis leginkább a vastagbőrűekét. Sokat találgattuk, mi lehet az oka viselkedésének, talán ösztönösen igyekezett saját, veszélyre intő szagát elrejtteni az olyan vadak elől, melyekre természetes életmódja mellett naponta vadászik? A házimacska és kutya általánosan ismert szokása az ürülékben való meghentergőzés, ez valószínűleg ugyanennek az ösztönnek az elkorcsosult maradványa. Mindenesetre sohasem láttuk, hogy Elza ragadozó ürülékét érintette volna.

Arra mindig nagyon ügyelt, hogy saját dolgát a vadváltóktól – ahol általában közlekedni szoktunk – bizonyos távolságra végezze el.

Egyik délután elefántok zajára figyelt fel s nyomban elvágatott a sűrűségbe. Nemsokára hangos trombitálás, rikoltozás harsant fel,

amelyet gyöngytyúkok karácsolása kísért. Izgatottan vártuk, mit hoz ez a találkozás?

Az elefántok zenebonája rövidesen elcsendesült, helyette a gyöngytyúkok zendítettek újult erővel a veszélyt jelző, izgatott csevegésükre. Aztán, legnagyobb derűségünkre, Elza bukkant fel a bokrok közül. Nyomában keselyűfejű gyöngytyúkok csapata közeledett, s elszántan kergették az oroszlánkölyköt. Az néha megpróbált letelepedni; ilyenkor újult erővel harsant fel a méltatlankodó rikácsolás, így aztán kénytelen-kelletlen újra meg újra nekiindult. A bátor madarak nem is hagytak békét neki, míg csak minket meg nem pillantottak.

Egyik sétánkon történt, hogy Elza hirtelen megtorpant egy sűrű szanzerviza bozót előtt, majd felugrott a levegőbe s utána sürgősen visszavonult. Mellénk érve felnézett ránk, mintha biztatna: „Ti miért nem teszitek, amit én?”

A következő pillanatban hatalmas kígyót vettünk észre a hegyes végű, késéles levelek áthatolhatatlan sűrűségében. A figyelmeztetésért hálásan simogattuk meg Elza fejét.

Amint visszatértünk Isiolóba, megkezdődtek az esőzések. Az egész vidéket apró patakok és tavak árasztották el, kitűnő mulatságot szerezve Elzának. Minden pocsolyába belepancsolt, és felfrissülve, táncos ugrásokkal rohant hozzánk, hogy minket is részesítsen a nagyszerű sárfürdő örömeiben.

Ennek már fele sem tréfa – állapítottuk meg –, valahogyan meg kell vele értetnünk, hogy ilyen „súlyos” egyéniséghez nem illő az efféle könnyelmű szökdécselés. Vékony pálca segítségét vettük igénybe, s ő rögtön megértette a helyzetet. Nem is igen került sor többet a pálca használatára, bár emlékeztetőül mindig magunkkal vittük. Elza nagyon hamar megértette a „nem” szó jelentését s még akkor is szót fogadott, ha a legkívánatosabb antilop tűnt fel előtte.

Megható volt sokszor, mennyire küszködik magával, hogy vadászösztönét elfojtsa a kedvünkért. Abban a hitben élt – mint a legtöbb kutya –, hogy mindent, ami mozog, üldözőbe kell vennie, bár az ölés ösztöne még nem ébredt fel benne. Természetesen mindig vigyáztunk, hogy a mindennapi kecskehúst sohase lássa „elevenen”. Gyakran találkozott ugyan vadon élő állatokkal, de mindig csak a mi társaságunkban. Így rövid, játékos kergetőzés után hamarosan visszatért s fejét a térdünkhöz dörzsölgetve, halk nyávogással tudósított a „vadászat” felől.

Házunk körül sokféle vad megfordult. Vízibakok és impla-antilopok csapata élt közvetlen a szomszédságunkban, mintegy hatvan főnyi zsiráf-társasággal együtt. Elza minden sétáján találkozott velük s annyira megszokták a kis oroszlán jelenlétét, hogy azt sem bánták, ha pár lépésnyire belopta őket, legfeljebb nyugodtan odébb lépkedtek.

Elza egy lapátfülű rókakaláddal is összebarátkozott. Ezek az egyébként félénk állatok közvetlen közelre bevártak bennünket; a kis rókakölykök vidáman bukfenceztek üregük bejárata előtt a homokban az öregek felügyelete alatt.

Sok mulatságot szereztek a mongúzok is. Ezek a kis menyét nagyságú állatkák elhagyott természetdombon élnek. Cementszilárdságú várak remek menedéket nyújtnak. A mintegy két és fél méter magas építményeket alagútszerű szellőzőnyílások járnak át, s a forró napokon hűsölőhelyül is szolgáltak. Uzsonnatájt a mongúz tréfamesterek elhagyták váraikat, hogy hernyókból, álcákból és különböző bogyókból álló táplálékukat megkeressék. Sötétségig tartott a kosztolás, akkor ismét hazatértek.

Élelemszerző kirándulásaik egybeestek esti sétánkkal, ezért gyakran találkoztunk. Elza leült valamelyik hangyaboly bejárata elé és csendben, mozdulatlanul várakozott. Szemmel látható gyönyörűségére szolgált, mikor valamelyik üreg szájában felbukkant egy-egy kis bohóc feje, hogy vészjelző, éles füttyöt hallatva ismét eltűnjön.

Amilyen remekül lehetett bosszantani a mongúzokat, olyan felháborítóan viselkedtek a páviánok. A házunk közelében felmeredő kőszál csúcsát választották hálólhelyül, s a kiálló kövekbe kapaszkodva ezen a leopárdbiztos szálláson töltötték az éjszakát. Naplemente előtt ott gyülekeztek, s a szirt megtelt fekete pontokkal. Biztos kilátójukról ugattak-rikácsoltak Elza felé.

Izgalmas pillanatokat s komoly aggodalmakat okozott az oroszlánkölyök első találkozása az elefánttal. Szegény Elzának nem élt az anyja, hogy figyelmeztethette volna a veszélyre. Az elefántok ugyanis az oroszlánt tartják borjaik egyetlen ellenségének s a közeliükbe tévedő ragadozót néha meg is ölik. Egyik reggel Nuru, aki sétálni vitte az oroszlánkölyköt, lihegve jött vissza a jelentéssel, hogy Elza „egy elefánttal játszik”. Puskát ragadtunk és a fiú vezetésével a helyszínre siettünk.

Hatalmas, öreg elefántbika reggelizett ott, feje elmerült a bokrok szövevényében. Hirtelen Elza bukkant elő. Hátulról kúszott az elefánt

közelébe s játékosan rácsapott egyik oszlopszerű hátsó lábára. Sértett méltóságtól visszhangzó, felháborodott trombitálás harsant fel erre a példátlan szemtelenségre. Aztán az elefánt kihátrált a bozótból és támadott. Elza pehelykönnyedséggel félreszökött, majd az ijedtség legkisebb jele nélkül újra elkezdett kúszni feléje. Néztük a mulatságos, bár aggasztó jelenetet, s közben legfőlőbb reménykedhettünk abban, hogy nem kerül sor puskáink megszólaltatására. Szerencsére egy idő múlva mindketten megunták a játékot – az öreg elefánt viszatért reggelijéhez, Elza meg lefeküdt a közelében s elaludt.

Az elkövetkező hónapokban a kölyök minden kínálkozó lehetőséget megragadott a hatalmas ormányosok bosszantására. Bőven akadt alkalom, mert éppen kezdődött az elefántok időszaka, vagyis megindult a több száz főt számláló csordák évi vándorlása. Úgy látszott, hogy az óriások kitűnően ismerték Isiolo környékét, mert mindig azokat a részeket keresték fel, ahol a legszebb kukorica s kelbimbó termett. Ilyenfajta tolvajlásaiktól eltekintve igazán rendesen viselkedtek s nem sok gondot okoztak, noha ezen a részen elég sűrű a néger lakosság s az utakon is sok jármű közlekedik. A legjobb letelező helyek házunk körül fekszenek, mintegy három mérföldnyire Isiolótól, így a hatalmas vándorok nagy része megfordul nálunk. Házunk előtt elhagyott céllövőpálya húzódik, ez volt a legkedvesebb szórakozóhelyük. Ebben az időszakban sétáinkon is alaposan körül kellett néznünk, mert mindenfelé kisebb elefántcsoportokba ütköztünk. Most, hogy nemcsak a magunk, hanem Elza épségére is ügyeltünk, még a szokottnál is óvatosabbak lettünk.

Egyik délben, mikor Nuru és Elza hazaértek, elefántcsapat jött a nyomukban. Ebédlőnk ablakából pillantottuk meg őket. Hiába igyekeztünk Elza figyelmét másfelé terelni, észrevette az elefántokat, megfordult, s elszántan szembenézett a csordával. Aztán, mintha meggondolta volna magát, leült és úgy nézte, amint az elforduló csapat libasorban átvág a lőtéren.

Nagyszerű felvonulás volt, amint egyenként előtűntek a sűrűségből, ahol Elza kuporgott, ráadásul az elefántok felé lengedező széllel. Megvárta, amíg a mintegy húszfőnyi csorda utolsó tagja is elcammogott. Aztán, fejét előrenyújtva, merev farkkal, lassan megindult a nyomukban.

Az utolsónak haladó öreg bika hirtelen megfordult, s hatalmas fejét Elza felé lódítva, fülsértő, sivalkodó trombitálásba kezdett. Az

oroszlán mit sem adva az ijesztő csatakiáltásra, elszántan folytatta útját, ugyanígy vele szemben az elefántbika. Kiszaladtunk, s óvatosan nyomukba szegődtünk. A sűrű aljnövényzetből hol Elza, hol meg az elefánt villant elő egy-egy pillanatra. Szerencsére trombitálás és ágtördelés zaja, ami rosszat jelentett volna, nem hallatszott. Ennek ellenére aggodalmasan vára­koztunk, míg csak elő nem buk­kant a kölyök, olyan pofával, mint aki tulajdonképpen unja az egész ügyet.

Persze találkozott az említettek­nél rosszabb indulatú elefántok­kal is. Egy alkalommal sikerült pánik­szerű, vad rohanásba kergetnie a hatalmas állatokat. A lőtér felől hangzó irtó­zatos dübörgésre rezzentünk fel, s mire kiértünk, csak annyit láttunk, hogy elefántcsorda vág­tat a dombról lefelé, sarkában Elzával. Végül az egyik bika szembefordulva nekítá­madt, az oroszlán azonban túl fürge ellenfélnek bizonyult, s az elefánt rövidesen felhagyott a sikertelen kergetőzéssel, megfordult és társai után eredt.

S milyen jól lehetett szórakozni a zsiráfokkal! Elza egy délután egyszerre ötvenet támadott meg. Földön csúszva, egész testében izgalomtól reszketve cserkészett rájuk s lépésről lépésre közelítette őket. A zsiráfok rá se fütültek. Nyugodtan álldogáltak s közömbösen néz­lődtek. A kölyök is figyelte őket, majd visszapillantott felénk, mintha mondaná: „Mit álltok ott, mint a sóbálványok, minek rontjátok a mulatságomat?” Végül annyira méregbe jött, hogy nekem rohant.

Alkonyat felé ismét elefántok közé kerültünk. Gyorsan kezdett sötétedni, de a hatalmas árnyakat még kivehettük.

Bámulus, hogy ezek az óriás állatok milyen zajtalanul mozognak a sűrűségben s így az ember minden előzetes jel nélkül egyszerre csak a csorda közepén találja magát. Ez alkalommal minden irányból bekerítették. Bármerre néztünk kivezető utat keresve, elefánt zárta el az utunkat.

Igyekeztünk Elza figyelmét leköt­ni, mert ez igazán nem volt megfelelő pillanat az ő mókáihoz. Sajnos azonban egykettőre fel­fedezte az elefántokat s közéjük vág­tatott. Ilyenkor már nem lehet neki parancsolni.

Vad trombitálás, fülrepsztó sivalkodás harsant fel. Idegeim pattanásig feszültek. Bármily óvatosan igyekeztünk a bokrok közt eligazodni, mindenfelé elefántba ütköztünk. Végre nagy nehezen kikecmeregtünk közülük s hazaértünk, persze Elza nélkül. Ő jóval

később érkezett meg, szemmel láthatóan remekül mulatott, s aligha értette volna meg, miért remegtem az idegességtől.

A házunkat megközelítő kocsitát eufobia-sövény szegélyezi. A legtöbb állat nem mer áttörni rajta, mert a növény maró, tejszerű váladékot termel. Ha csak egy cseppje is a szembe jut, kegyetlenül égeti a kötőhártyát s több napig tartó gyulladást okoz. Ezért kerül nagy ívben a vadak, az elefántot kivéve. Ezek nagy élvezettel fogyasztják a nedvdús ágakat, és egy-egy éjszakai lakoma után széles kapuk tátonganak a sövényen.

Egyszer éppen ettettem Elzát a részére elkerített udvaron, amikor félreismerhetetlen elefántzajongásra figyeltem fel. Az eufobia-sövény az oroslán faháza mellett húzódik s emögül hallatszott a lárma. Valóban, öt óriás hangos csámcsogással kosztolta be az egyetlen közénk eső korlátot. A sövény egyébként is siralmas állapotban volt már az elefántok ismételt látogatásaitól.

Raadásul még egy rinocérosz is házunk közelében tütötte fel tanyáját. Egyik este, sötétedéskor, az oroslánkölyök hirtelen kirohant a személyzeti lakások mögé. Eltűntét hatalmas zenebona követte. Odasietve láttuk, hogy Elza egy rinóval néz farkasszemet. Pillanatszerű habozás után a rinocérosz dühös prüszköléssel kereket oldott, az oroslán meg lelkesen utána vetette magát.

Következő este hármásban sétáltunk Nuruval és Elzával. Kissé megkéstünk és már csaknem besötétedett, mikor a szomáli fiú hirtelen megragadta vállamat, különben nekimentem volna a bokrok közül felénk bámuló rinocérosznak. Sarkon fordultam és futásnak eredtem. Szerencsére Elza nem vette észre a rinocéroszt, azt hitte, játszani akarok, ezért ő is utánam iramodott. Szívből örültem, mert ezek a hatalmas páncélosok kiszámíthatatlan teremtések, vakon nekitámadnak mindennek, vonatot s teherautót is beleértve.

Másnap Elza mégis kárpótlást szerzett, az egész völgyön keresztülkergette a rinocéroszt. A kétmérföldes hajszában Nuru is részt vett, aki lihegve, de hűségesen követte az oroslánt. Ez a kaland aztán meggyőzte a rinocéroszt is, hogy jobb lesz békésebb tájra költözni.

Ebben az időben alakult ki Elza rendszeres napi programja. A reggelek hűvösek voltak, ilyenkor szoktunk elgyönyörködni a lőtéren szökellő impalák kecses ugrásában, s hallgattuk az ébredő madarak énekét. Ahogy virradt, Nuru kiengedte Elzát, s együtt indultak rövid sétára.

Az oroszlánkölyök, hogy felgyülemlett tettvágját levezesse, mindent megkergetett, még a saját farka végét is.

Ha a nap már erősen tűzött, egy fa árnyékában letelepedtek. Elza szundított egyet, Nuru meg a Koránt olvasgatva reggeli teáját kortyolta. Vállán mindig ott lógott a golyós puska, védelmül mindkettőjük számára. Azzal a jó tanáccsal adtuk a kezébe, hogy: „Először kiáltozni, s ha nem használ, csak aztán lőni!” Ezt meg is fogadta. Elzát őszintén szerette és nagyon ügyesen bánt vele.

A délutáni tea idejére hazatértek, akkor mi vettük át Elzát. Először tejet kapott, aztán elkóboroltunk a dombok közé vagy le a síkságra. Közben a kölyök fára mászott, karmát élesítette, izgató szagok után szimatolt vagy grantgazellák és gerenukok után cserkészett. Ezek gyakran bújócskát játszottak vele. Meglepetésünkre élénk érdeklődést mutatott a teknősbékák iránt is, felborogatta és görgette őket.

Nagyon szeretett játszani. Egyetlen alkalmat el nem mulasztott, hogy velünk is mókába kezdjen – hiszen mi voltunk a „családja”.

Amint besötétedett, hazatértünk. Elzát bevezettük saját birodalmába, ahol már várta a vacsora. Jókora adag nyers kecske- vagy birkahús, bordacsontokkal s porcogóval keverve. Amint a csontokat ropogtatta, pofáján az izmok kötélként megfeszültek. A velős csont tartalmát nekem kellett kikaparnom s ő súlyos testével rámdőlve, mohón nyalogatta le ujjaimról.

Pati mindezt az ablakpárkányról szemlélte, abban a biztos tudatban, hogy hamarosan ő következik, hiszen az éjszakát nyakam köré fonódva, vetélytárs nélkül töltötte. Mielőtt erre sor került, egy darabig még Elzánál üldögéltem, játékkal, rajzolással vagy olvasással töltve az időt.

Ezeken a bizalmas együttlétben töltött estéken fejlődött ki az az őszinte szeretet, mellyel Elza irántunk viseltetett. Jólakottan, boldogan szundított el s közben hüvelykujjamat egyfolytában szopogatta.

Holdvilágos estéken nyugtalanná vált. Föl-alá járt a kerítés mentén, feszülten figyelt kifelé, orrcimpái reszkettek, hátha valami hírt hozó illatot foghat a kinti titokzatos éjszakából. Mihelyt ideges lett, talpa nyirkossá vált; sokszor erről vettem észre, hogy valami nyugtalanítja.

HARMADIK FEJEZET

ELZA AZ INDIAI-ÓCEÁN PARTJÁN

Elza egyéves lett; fogai átcserélődtek. Egyik tejszemfogát én cibáltam ki, engedelmesen tűrte, fejét mozdulatlanul tartotta. Az elébe tett húst rendszerint zápfogával, nem a metszőfogával harapta szét. Durva felületű, apró szaruszerű tüskék borította nyelvével valóságosan leráspolyozta a csontokra tapadt húst. Nyála csípős, maró volt.

Pati erősen kezdett öregedni. A lehető legteljesebb nyugalmat igyekeztem számára biztosítani.

Szabadságunk ideje közeledett, s úgy terveztük, hogy a tenger mellett töltsük, a tengerpart valami csendes, félreeső részén. A somáli határ közelében fekvő kis halászfalu, Barjun környékét választottuk. A legközelebbi fehér település, Lamu kilencven mérföldre esik onnét. Úgy gondoltuk, kiváló hely lesz Elza számára is. Vízparton fogunk táborozni, emberektől távol, körülöttünk finom homok lesz mindenfelé s a beljebb fekvő fás, bokros vidék jó hűsölőhelyet nyújt.

Két barátunk, Don, a kerületi tisztviselő és Herbert, a nálunk vendégeskedő osztrák író társaságában indultunk.

A fáradságos utazás, rossz utakon, három napig tartott. Rendszerint én mentem elől Elzával, kis teherautómon. George és a többiek két Landroverrel jöttek utánunk. Ezek egyikében utazott Pati is. Kiaszott, homokos vidéken haladtunk, nagy hőségben.

Egyik napon az út tevenyomokkal keresztül-kasul szőtt csapással változott. A leszálló alkonyatban valahogy elkeveredtem s ráadásul a benzinem is kifogyott. Leálltam, s abban a reményben várakoztam, hogy George a keréknyomokat követve majd csak rámtalál.

Órák teltek el. Végül felcsillantak kocsijának fényszórói. Amikor hozzám ért, elmondta, hogy táborunk néhány mérföldnyire készen vár, s igyekezzünk minél előbb odaérni, mert Patit betegen hagyta hátra. Szegény kis állat hőgutát kapott. George, mielőtt elindult, kevés pálinkát adott neki, hátha erőre kap tőle, de a kezelés sikerében maga sem reménykedett.

Végtelennek tetsző időbe telt, mire elértük a tábort. Pati a végét járta. Szíve sebesen vert, alig képzelhettük, hogy sokáig bírja a szörnyű igénybevételt. Lassanként mégis magához tért. Felismert és gyenge kísérletet tett, hogy fogát csikorgassa. Mindig ezzel fejezte ki ragaszkodását, most is ez volt utolsó üzenete hozzám. Lassan elcsendesedett, szívverése egyre ritkább lett, már alig-alig dobant. Kis teste hirtelen görcsösen összerázkódott, aztán meredten kinyújtózott és elernyedtt.

Pati megszűnt élni.

Szorosan magamhoz öleltem. Forró kis teste lassan hűlt ki a kezem között.

Eszembe jutott a sok-sok együtt töltött boldog perc. Hét és fél éven át osztoztunk jóban, rosszban. Hány szafárit jártunk meg együtt! Elkísért a Rudolf-tóhoz, ahol sokat szenvedett a hőségétől, velem volt a tengerparton is, óraszámra feküdt összekuporodva egy indus bárkában; mennyire élvezte a Kenya-hegy mocsárvidékét a Suguta-völgyben, és a Nyiru-hegyen hátras öszvérem nyergébe kapaszkodott, amint a meredek ösvényen lovagoltam. Kenya valamennyi táborhelyét együtt jártuk meg, mikor a különféle törzsekhez tartozó bennszülötteket festegettem. Sokszor hónapszámra egyetlen társam és barátom volt.

Milyen jóindulattal fogadta a mókusokat, galágókat és mongúzókat, háztartásunk eme futó vendégeit, s mennyi szeretettel „nevelte” az oroszlánkölyköket. Étkezéseknél mindig a tányérom mellett kucorgott s gyengéden vette el kezemből a felkínált morzsákat.

Valósággal részévé vált az életemnek.

Kihűlt kis testét rongyba burkoltam, rácsavartam porázát és nyakörvét. Aztán távolabbra vittem a tábortól és sírt ástam neki. Forró éjszaka volt. A holdfény árnyékot vetett az elnyújtózó síkságra. Csend és békés nyugalom vett körül.

Másnap reggel továbbindultunk, s most már nem is bántam a komisz utat, így legalább minden figyelmemet a vezetésre kellett fordítanom.

Késő délután értünk a tengerpartra. Üdvözlésünkre elősiettek a halászok s mindjárt elpanaszolták, hogy egy oroszlán rengeteg kárt okoz jószágaik között. Csaknem minden éjjel elvisz egy-egy kecskét. Egyedüli reményüket George-ba helyezték, hogy ő majd megszabadítja őket a kártevőtől.

Szabályos táborútésre már nem futotta az időnk, ezért ágyainkat csak úgy, a szabadban állítottuk fel. Egyedüli asszony lévén a négy európaiból s hat bennszülöttből álló társaságban, a magam ágyát külön, a többiektől kissé távolabb helyeztem el. Mellettem állt a teherautó. Elzát megkötvé abban hagytuk éjszakára. Hamarosan mindenki elaludt, csak én maradtam ébren.

Hirtelen vonszolás zaja ütötte meg a fületem. Felkattantottam kézilámpámat. Oroszlán állt néhány lépésnyire az ágyamtól, foga között a délután lőtt bak lenyúzott bőrét tartotta.

Első pillantásra azt hittem, hogy Elzát látom, de aztán észrevettem, hogy az most is ott fekszik a teherautó hátuljában. Visszakaptam szemem az előttem állóra. Az oroszlán rám meredt és morogni kezdett.

Lassan George felé indultam és – elég ostobán – közben hátat fordítottam az oroszlánnak. Mindössze néhány lépés választott el tőle és éreztem, hogy utánam indul. Gyorsan visszafordultam és rávilágítottam. Ekkor már nem volt hét-nyolc méternél távolabb. Lassan hátrálva megindultam a tábori ágyak felé, ahol a férfiak horkoltak.

Egyedül George ébredt fel közeledtemre. Mikor megmondtam neki, hogy egy oroszlán követ, ezt válaszolta: „Képtelenség! Hiéna lesz vagy leopárd”. Mindenesetre felkapta nagy kaliberű puskáját, és elindult az általam mutatott irányba. Egy pillanatra megvillant előtte a fénylő szempár s az oroszlán morgását is hallotta. Kétségtelennek tartotta, hogy azzal a bajkeverő oroszlánnal akadtunk össze, melyre a halászkok panaszkodtak. Ezért jókora húsdarabot erősített egy kötélre és a kocsi orrától mintegy harminc méternyire álló fához kötötte. Aztán lesbe ült, s várta az oroszlánt.

Nemsokára csörömpölés hallatszott a kocsik mögül, ahol este a vacsoránkat főztük.

George félkört téve odakúszott, vállához emelte a puskát és felvilantotta a kézilámpát. A fénykévében feltűnt az oroszlán. A szétszórt lábasok és fazekak közt ült s vacsoránk maradványának elköltésével foglalatoskodott! George megnyomta a ravaszt: csak egy csettenés hallatszott. Elhúzta a másikat: újabb csettenés. Ekkor eszmélt fel, hogy üres puskával célozgatott. Az oroszlán közben talpra állt és eltűnt a sötétben. George most már kissé együgyű képpel töltötte meg a puskáját, úgy ült vissza figyelőhelyére. Hosszú várakozás után arra figyelt fel, hogy valami cibálja a kikötött húst. Bekapcsolta

az autó fényszóróit. Ragyogóan kivilágítva ott állt az oroszlán, s George golyója a szívét vágta keresztül.

Fiatal, sörénytelen hím volt, jellegzetes partvidéki példány.

Mikor virradni kezdett, az elejtett oroszlán lábnyomát követve megállapítottuk, hogy először az antilopbőrt ragadta fel, odahúzta mintegy húsz lépésnyire az ágyamhoz és falatozni kezdett. Mikor jóllakott, sétára indult és körüljárta a tábort. Mindezt a jövés-menést Elza élénk érdeklődéssel, de hangtalanul nézte végig.

Amint felkelt a nap, az egész tábor lesereglett a vízhez, hogy bemutassuk Elzának az Indiai-óceánt. A dagály éppen visszahúzódóban volt, az oroszlánt eleinte megzavarta a szokatlanul zajgó, sístergő víz. Óvakodva beleszaglászott, fogával odakapott a habokhoz. Aztán lehajtott fejjel inni kezdett, de az első korty tengervízről összeráncolta orrát, undorodó fintort vágott.

A társaság vidám fürdőzésbe fogott, s ezt látva Elza is úgy vélte, hogy ez valami jó multság lehet, s maga is megpróbálkozik vele. Egykettőre bolondja lett a víznek. Mindig kedvelte az esővízes tócsákat és a sekély vizű folyókat, szívesen felfrissítette magát bennük, mindez azonban most semmisséggé törpült az óceán mellett. Ez már valóságos vízi mennyország volt. Elza könnyedén úszott, azt sem bánta, ha lába alól elvész a talaj. Lebukott, farkával paskolta a vizet; szóval minden módon gondoskodott róla, hogy mire menekülésre gondolhattunk volna, jó néhány korty sós víz szaladjon le a torkunkon.

Egy percre sem szakadt el tőlünk, a halászkirándulásokról ezért én rendszerint lemaradtam, különben a csónak után úszott volna.

A tenger színe alatt korallzátonyok húzódtak. Kenya egész partvidékén ez a legjobb rész víz alatti halászatra. Vízhatlan szemüveggel és szigonnyal felfegyverkezve merültünk le ebbe az izgalmas, új világba. Némelyik korallképződmény pagoda alakra, másik óriási agytekervényekre emlékeztetett, némelyiken gombatelep módjára szétterültek a bíborszínű rozetták, smaragdzöld barázdák csillogtak rajtuk. A ragyogó színekben pompázó tengeri hínár függöny módjára lengett az áramlatban, redőiben apró halak csapatai bújtak meg. Mély völgyek felett úsztunk át, amelyek barlangba torkolltak, belestünk a homályba vesző alagutakba, ahonnet korallhalak bukkantak elő, hogy kíváncsian és meglepődve nézzék a birodalmukba látogató óriásokat.

Láttunk olyan halat, amely vörösen csíkozott sündisznóra emlékeztetett, majd tüskéit madárszárnyhoz hasonlóan szétterjesztve

lepke módra lebegett a korallszirtek felett. Némelyik késsel pettyezett aranyos dobozhoz hasonlított és szeme felett tehénzarvak nőttek, másik a legmélyebb tengerkékekben ragyogott s lapított oldalán sárgával színezett Afrika-térkép rajzolódott ki; zebracsíkos, sőt kiszínezett sakktablához hasonló is akadt. Volt, amelyik álarcot látszott viselni és megnyúlt uszonyát libegő fátyolként húzta maga után. A pöffeszkedő golyváshal léggömbbé fújta magát és védekező tüskéket borzolt fel, akárcsak a tarajos süli; egy másik fajta meg ijedtében kétujjni kést meresztett fel hátuszonya mögül. Némelyek a fenékhez tapadtak, mint valami óriássá nőtt nyelvhals a fodrozódó homokba olvadtak.

A fövénybe fúródva, halálos csapdaként rejtőztek a szétnyitott kagylók, a korallsziklához szorulva, mozdulatlanul várakoztak a mérges kőhalak, amelyeknek püffögő viperához hasonló mintázata eltűnt az élénkvrös korallbarázdák között s csak ide-oda figyelő sárga szemük árulta el hollétüket. Láttunk éles ollóval felfegyverzett rákokat; ijesztő külsejük ellenére ezeket lehetett legkönnyebben megszigonyozni. Félig a sziklák alá rejtőztek, s ostobán megvárták, míg a szigony szemük közé hatolva áttöri páncéljukat. Hosszú, vékony tapogatóik állandóan figyelőállásban lebegtek, mégsem figyelmeztették időben gazdájukat, hogy elmenekülhetek volna. A tengeri rózsák gyönyörű virágoskertre emlékeztettek, de mihelyt valami apró élőlény úszott örökké mozgó „szirmaik” közé, az egyszerűen pórul járt.

Szerencsénkre a mérges ráják mindig gyorsabbnak bizonyultak szigonyunknál; mire észrevettük volna homokba rejtőző kékpettyes alakjukat, már el is iramodtak.

Mialatt mi elbűvölten siklottunk az áttetszően ragyogó színek, a tündéri alakzatok világában, Elza a tábor közelében, valamelyik mangrove-fa árnyékában hűsölt. Valaki mindig vele maradt, hogy ő se nélkülözze a társaságot. Mikor a tábor mellett elhaladó halászok felfedezték az oroszlánt, ágyékruhájukat felkötve begázoltak a tengerbe, s jókora kerülővel folytatták útjukat. Kevésbé érezték volna biztonságosnak a vízi utat, ha tudják, micsoda „kétéltű” teremttéssel van dolguk.

Elza nagyon kedvelte a part menti sétákat, kergetőzött a hullámerésben bukdosó kókuszdiókkal s közben őt magát is jó néhányszor megbuktatták a tarajozó hullámok.

Néha zsinigre kötött kókuszdiót forgattunk a fejünk felett, Elza meg hatalmas ugrásokkal próbálta elkapni. Hamarosan felfedezte

azt is, milyen hasznos dolog a parti fövénybe lyukat kaparni: minél mélyebb volt a lyuk, annál nedvesebb és hűvösebb pihenőhelyet kínált. Tengeri hínárból jókora köteget szedett össze, s azt hurcolta fel-alá a parton, míg végül úgy belebonyolódott, hogy olyan lett, mint valami furcsa tengeri szörnyeteg.

Mégis, a legjobb mulatságot a rákok szerezték. Alkonyat felé ellepték a partot ezek a rózsaszínű kis állatok és oldalazó csúszkálással igyekeztek lyukaikból a vízbe jutni. Kevés sikerrel, mert a következő hullám újra meg újra partra mosta őket. Azért csak csúszkáltak állhatatosan, míg végül kitartásukat siker koronázta: elkaptak valami kívánatos tengeri moszatot és odájukba húzták, mielőtt egy irigy hullám odébb sodorhatta volna őket.

A szorgalmas kis teremtések életét még Elza is keserítette. Rohangászott egyikőtől a másikhöz, orrával tuszkolta őket, azok meg védekezésül orron csípték. Ez se vette el a kedvét, újra kezdte a játékot, aminek újabb orron csípés lett az eredménye. A rákok dicséretére legyen mondva, hogy Elza összes ellenfelei között, elefántot, bivalyt, rinocéroszt beleértve, egyedül ezek az apró páncélosok nem futottak meg. Féloldalvást ültek lyukaik előtt, egyik rózsaszínű ollójukat felmeresztve, s bárhogy ravaszkodott is Elza, puha orrát újabb csípés érte.

Komoly gondot kezdett okozni Elza etetése. A helybeli halászok rövidesen felfedezték, hogy az oroszlán milyen hasznos jövedelmi forrás és a kecskeárak az egekig szöktek. Valóban, egy ideig olyan jólétet teremtett Elza, amilyenről a falusiak eddig nem is álmodtak. Hanem végül mégis ő nevetett utoljára.

A pásztorok nemigen őrizték jószágaikat. Azok szertesztét kóboroltak a bozótban, s könnyű prédát kínáltak leopárdnak, oroszlának. Egyik este a parton sétáltunk, olyan késői órában, mikor már minden tisztességes kecske nyugovóra tért. Elza hirtelen a bokrok közé szökött, s hamarosan kétségbeesett mekegés hallatszott a sűrűből, utána néma csend lett. Nyilván megszimatolta a magányosan elkószálót, rávetette magát és súlyával leverte lábáról a szerencsétlen kecskét. De mivel eddig soha nem ölt, nem tudta, mit kezdjen vele, s mikor odaértünk, szemmel láthatólag a mi segítségünket várta. George gyorsan agyonlőtte az oroszlán alatt vergődő állatot.

A kecske eltűntét nyilván a szokásos oroszlántámadások rovására írták, mert hozzánk semmiféle panasz nem érkezett. Így aztán mi is mélyen hallgattunk az ügyről. Ha nyilvánosságra jut az eset,

bizonyára minden beteg kecskét a környékünkre hajtottak volna csábításul Elza számára, hogy aztán busás kártérítést követelhessenek.

Lelkifurdalásunkat enyhítette az a tudat, hogy George pusztította el a környék fő-fő kecskerablóját; másrészt meg a visszaemlékezés az elképzelt összegekre, amiket a nyomorúságos kis kecskéért kifizettünk.

Szabadságunk végéhez közeledtünk, amikor George maláriarohamot kapott. Ennek ellenére sehogy sem akarta elmulasztani a víz alatti halászatot, a szokásosnál jóval nagyobb adagokban szedte a mepankrint, s nem volt türelme kifeküdni a lázat, hanem felkelt, és kiment búvárkodni.

Egyik este Elzával sétáltunk a part mentén. A tábor közelébe érve ijesztő jajgatással vegyes kiáltozás ütötte meg a fületem. Elzát gyorsan a teherautóba kötöttem és berohantam a sátrunkba. George magába roskadtan, erejét veszítve terült el a karosszékbén. Borzalmasan hörgött, és hol a revolverét követelte, hol engem hívott, miközben Elzát szidta, vagy azt kiáltozta, hogy agyonlövi magát. Félig-meddig önkívületben volt, mégis rögtön felismert. Karomat vaskapocsként ragadta meg, és kijelentette, most, hogy végre vele vagyok, legalább nyugodtan halhat meg.

Rémülten néztem körül. Szolgáink néhány lépés távolban ijedten tébláboltak, s egyik jelenlevő barátunk is tanácstalanul nézte a jeleket. Botot szorongatott, azzal akarta fejbe ütni George-ot, ha netán annyira elvesztené önuralmát, hogy másképp nem bírunk vele.

Suttogva elmondta, hogy George egészen váratlanul hadonászni kezdett, jajgatva hívott engem és agyon akarta löni magát. Szerencsére, alighogy rosszul lett, megérkeztem. Mindenekelőtt ágyba próbáltuk erőltetni és valahogyan lecsendesíteni.

Jéghideg testtel, élettelenül feküdt karunkban, amikor felemeltük. Szívemre ólomsúlyként nehezedett a félelem, mégis elkezdtem hozzá halk, nyugodt hangon beszélni. Elmeséltem a parti sétát, elmondtam, milyen halat eszünk vacsorára, milyen érdekes kagylót láttam, és tréfálkoztam furcsa viselkedésén. Egész idő alatt attól tartottam, hogy meghal.

Úgy fogadta a becézgetést, mint valami kisgyerek s lassanként megnyugodott. De a halántéka szürke lett, orrcimpái beestek, szeme lecsukódott. Azt suttogta, hogy jeges áramlat kúszik felfelé a lába szárán a szíve felé, karjai is hidegek és élettelenek, s ha majd a két jeges hullám összehalmozik, akkor vége lesz.

Hirtelen rémület fogta el. Kétségbeesett erővel fogódzott belém, mintha az életbe kapaszkodna. Pálinkát töltöttem száraz ajkai közé, gyengéden simogattam s közben beszédemmel igyekeztem figyelmét elterelni. Meséltem születésnap tortájáról, melyet Isiolótól idáig hurcoltam, és megígértem, hogy még ma este megesszük, csak kicsit legyen jobban.

Pontosan tudtam, mitől lett ilyen rosszul: a túlzott adag mepankrin mérgezte meg, s ez azért jelentkezett ilyen szörnyű módon, mert halászni ment, mielőtt ez a veszedelmes orvosság kifejthette volna hatását. Egyszer már járt így, s a jelekből most rögtön felismertem a bajt.

Világosodott, mikor végre teljesen kimerülten elaludt. Az éjszaka folyamán még jó néhány rohamon esett át. Értelmetlen szavakat nyöszörgött, miközben gondolatai ijesztő gyorsasággal kergették egymást.

Reggel az egyik kocsit Lamuba küldtem orvosért. Jól képzett hindu orvos jött ki, de sokat ő sem tudott segíteni; altatót adott George-nak, s megnyugtatta, hogy hamarosan meggyógyul, feltéve, hogy nem megy megint halászni.

Mikor George felébredt, visszatértünk Isiolóba. Mint minden szabadság, a miénk is túl gyorsan elszaladt. Bronzszínűre sülve értünk haza, Elza meg a tengeri fürdőik hatására gyönyörű, selymes bundát növesztett.

NEGYEDIK FEJEZET

VADÁSZAT AZ EMBEREVŐKRE

Alig tértünk haza Isiolóba, észrevettem, hogy Elza nehézkesen lépked és valami fájdalom gyötri. Éppen kint jártunk s házunktól még jókora távolság választott el. Az út hazafelé sziklás, meredek kapaszkodókon át vezetett s tüskés bozót nőtte be. Sötétedni kezdett és Elza annyira kimerült, hogy nem tudott továbbmenni. George béldugulásra gyanakodott és azt ajánlotta, hogy ott a helyszínen adjunk neki beöntést. Hogy ezt megtehessem, először haza kellett gyalogolnom, onnét autón áthajtani Isiolóba a szükséges kellékekért. George vállalkozott, hogy Elzával marad, míg visszaérek.

Koromsötét lett, mire mindennel elkészültem. Kezemben a melegvizes vödörrel, a beöntővel és egy kézilámpával ismét felkapaszkodtam a domboldalra. Hát bizony más dolog beöntést adni orvosi műtőben, s megint más tüskés bozót között, teljes sötétségben, főképpen amikor a beteg egy vadul karmoló oroszlán.

Büszkén sóhajtottam fel, mikor vagy két liternyi vizet sikerült szegény Elzába erőltetni. Ennél többet már semmiképpen sem akart eltűrni, pedig ez a mennyiség túlságosan kevés volt ahhoz, hogy eredményt hozzon. Nem maradt más választásunk, mint hazacipelni az oroszlánt.

Újra hazabotorkáltam. Egy tábori ágyat neveztem ki hordágnak, összeszedtem néhány fáklyát és magammal hívtam hat hordárt is. Végre minden együtt volt; a menet nekivágott a dombnak.

Mikor felértünk, Elza egyszeriben felhemperedett az ágyra, hanyatt feküdt és mindenképpen mutatta, hogy nagyon is kedvére való az utazásnak ez a szokatlan formája. Valóban, úgy viselkedett, mintha soha másképp nem közlekedett volna. Elragadtatását azonban a hordárok sehogy sem akarták átvenni – Elza nyomott vagy nyolcvan kilót – folyt róluk a verejték és lihegve ereszkedtek le a domboldalra, percenként tartván a pihenőt.

Az oroszlánnak eszébe sem jutott, hogy leugorjon a hordágyról. Szórakozásképpen időnként bele-belecsípett valamelyik hordár nadrágjába, mintha siettetni akarná a menetet.

Végre-valahára hazaértünk. Valamennyien – Elzát kivéve – teljesen kimerülten. Őt viszont úgy kellett leborítani az ágyról, mert önként semmi hajlandóságot nem mutatott, hogy leszálljon róla.

Később megállapítottuk, hogy valamilyen bélféreg okozta betegségét. Valószínűleg a tengerparton szedhette fel.

Alighogy Elza felépült, George-nak ismét két emberevő oroszlánnal kellett leszámolnia. Ez a két oroszlán az elmúlt három év alatt mintegy huszonnyolc borán bennszülöttet ölt meg vagy mart össze. Támadásaikról borzalmasnál borzalmasabb történetek jártak. Egyik oroszlán az esti félhomályban behatolt a bómába, megragadott egy ifjút és kivonszolta. A szerencsétlen hangosan kiabált segítségért, de senki sem mert mozdulni. Mindössze két kutya rohant ugatva az oroszlán után. Mire az ledobta áldozatát, a kutyák ellen fordult, s azokat elkergetve visszatért emberzsákmányáért. Az elhurcolt segélykiáltásai még sokáig hallatszottak a távolból.

A boránok általában rendkívül bátrak, s azon kevés afrikai törzs közé tartoznak, akik még ma is lándzsával vadásszák az oroszlánt.

Elefántra is vadásznak, de elsősorban nem a húsa miatt, hanem sportszennvedélyből vagy azért, hogy kimutassák férfiasságukat. Ha elefánthír érkezik, a fiatal harcosok között nagy izgalom és vad versengés támad. Mindegyik elsőnek akarja lándzsáját az elefánt vérébe mártani. Aki az első sebet ejti, azé az elejtés dicsősége. A lányok egyetlen legénnyel sem állnak szóba, míg valami veszélyes vad megölésével ki nem tüntette magát.

Bármilyen merészek is a boránok, a két emberevővel szemben inukba szállt a bátorságuk. Egyrészt az oroszlánok szokatlan ravaszsága és elszántasága miatt, másrészt mert azok, ha üldözőbe vették őket, a folyóparti kefesűrű aljnövényzetbe menekültek, ahol a boránok nemhogy elhajítani, de még csak kinyújtani sem tudták lándzsájukat.

Lassanként titokzatos babona vette körül a két oroszlánt, ami még csak növelte a félelmet. Azt beszéltek róluk, hogy mielőtt rablótámadásra indulnának, egy homokos tisztást keresnek fel, ahol első mancsukkal két sor mélyedést húzva a homokba sakktáblát készítenek. Aztán apró ágakat szereznek és azokat használva figurának, elkezdik játszani az ősi „bau”-t. (Ostáblaszerű játék, eredete a múlt

homályába vész s Afrika-szerte ismerik.) Ha a játék folyamán kedvező előjelet kapnak, úgy megtámadják a kiszemelt bómát, s elragadják áldozatukat. Ha rossz jóslatot kapnak, akkor más alkalomra halasztják a vállalkozást.

Másik felfogás szerint az oroszlánok tulajdonképpen két „szent ember” szellemei, kiket a boránok valamikor régen meggyilkoltak, s most oroszlán képében visszajárnak bosszút állni. Ez az utóbbi hit olyan erősen meggyökerezett, hogy a helyi lakosság messze távolból hívtat meg egy jelenleg is működő „szent embert” a szellemek kiűzésére, aki meg is érkezett könyvvel, csengettyűvel és gyertyával, s hat kecskét kért tiszteletdíj fejében. Sajnos az oroszlánok nem vettek róla tudomást, és tovább garázdálkodtak.

Sebezhetetlen híruket még csak növelte, hogy maga George és más vadászok már korábban megkísérelték a két emberevő elejtését, de elegendő idő híján kudarcot vallottak. Ez aztán teljesen meggyőzte a boránokat, hogy hiábavaló minden erőlködés, hiszen természetfeletti lényekkel állnak szemben.

Így most – a közelgő esős időszak ellenére – elhatároztuk, hogy véget vetünk a babonás rémületnek. Kezdetben magunk sem gondoltuk, hogy huszonnégy napra lesz szükség vállalkozásunk sikeres befejezéséhez.

Nekivágtunk az útnak, Elza és én a kis teherautón, George és egy fiatal katonatiszt néhány néger vadőr kíséretében a Landroveren és annak pótkocsiján. A Mertí nevű kereskedelmi állomástól néhány mérföldnyire alkalmas táborozóhelyet találtunk. A kiszemelt terület mintegy fél mérföldnyire feküdt az Uaso Nyíro folyótól s közelében sűrű parti bozót húzódott. Sátrainkat néhány pompás akáciafa alá állítottuk, teljesen szabad helyre. Az elővigyázatosság nagyon fontos, mert a szabadban álló tábort sokkal kevésbé támadják meg az „emberevők”, mint a bozóttal körülvettet.

Táborverés után bementünk Mertibe s a legfrissebb hírek után érdeklődtünk. Hullámbádogból és sárból épült három üzletet találtunk a kereskedelmi állomáson. Szomáli tulajdonosaik elmondták, hogy az utolsó három hónapban emberben nem tettek kárt az oroszlánok, de rendszeresen dézsmálják a háziállatokat. Mindössze néhány éjszakával érkezésünk előtt a legnagyobb üzlet udvaráról ragadtak el egy szamarat. Az utolsó négy hétben csaknem éjszakánként hallani bömbölésüket a folyó mellől.

George azonnal hívatta a helyi törzsfőnököket és a boránok elől-járóit. Utasította őket: közöljék a folyó menti lakossággal, hogyha az oroszlánok újabb támadást hajtanának végre, azonnal jelentsék neki.

A két oroszlán vadászterülete ötven mérföld hosszúságban nyúlt el az Uaso Nyiro partja mentén. Kezdetől fogva úgy látszott, mintha megszimatozták volna szándékunkat. A terep nekik kedvezett, és remekül ki is használták a part menti áthatolhatatlan sűrűség nyújtotta előnyt. Fáradhatatlan gyaloglók voltak, harminc mérföldnyi sétát nekünk nappali forróságban kellett végigjárnunk, miközben tüskés bozótokon vergődtünk át, pálmalomb takarta el előlünk a kilátást, térdig gázoltunk a mocsarakban és nyakig sárosan küszködünk ingoványos lagúnákban.

Azzal kezdődött, hogy George-nak negyven mérföldnyi útjába került, mire sikerült egy zebrát lőnie. Tetemét odavonta a folyóparti aljnövényzetbe, táborunktól mintegy mérföldnyi távolságra, s ott egy akáciafa alatt helyezte el. A talajtól három-négy méternyire magaslalt ácsoltunk a fa ágai közé. A következő három éjszakán George és John, a fiatal tiszt kitaróan lesben ült. Az oroszlánok bömbölése állandóan hallatszott a folyó felől, de egyéb nem történt.

Én a táborban üldögéltem, hallgattam a nagyszerű hangversenyt. Elza jóízűen horkolt mellettem a teherautóban. Vajon felfogta-e, hogy rokonai járnak a közelben? A helyzet visszássága élesen hatolt tudatomba: itt vagyunk, hogy éjt-napot egybevetve veszélyes, emberevő oroszlánokat irtsunk ki, s mikor kimerülve, sikertelenül ballagunk hazafelé, alig várjuk szelíd Elzánkat, akinek ragaszkodó szeretete feledtetni fáradtságunkat és idegfeszültségünket. Kutyaharapást szórével? – bármelyik kapcsolatra gondolok is, nem tudom visszafojtani csodálatomat ezek iránt a vad teremtések iránt. George, akinek ugyancsak oka lenne neheztelni, hiszen egy alkalommal csúnyán összemarta az oroszlán, úgy vélekedik, hogy a vadon valamennyi lakója közt a legértelmesebbek és szívből becsüli őket.

A három éjszakán át tartó lesben üléstől kimerülve, a negyedik éjt George és John táborbeli alvásra szánta; ezen az éjszakán látogatták meg a zebradög maradványát az oroszlánok. Erre újabb csaléket szereztek és további három éjjel várakoztak, minden eredmény nélkül. Nappalaikat nyomozással töltötték s a fásasztó napi munkától és az álmatlan éjszakától teljesen kimerülve tértek vissza a táborba, egy éjszakai nyugodt alvásra. Az oroszlánok ismét éltek az alkalommal,

útból felkeresték a kitett dögöt. Ennyi balszerencse után már magunk is kezdtük osztani a boránok hitét, hogy valóban „szent emberek”, vagy inkább valami ördögfajzat szellemei ellen hadakozunk.

Taktikát változtattunk és ezután nappal vadásztunk. Sűrű bozótban követtük az oroszlánnyomokat. Két alkalommal sikerült is a közelükbe férköznünk, de csak az eliramodók csörtetését hallottuk. Lövésről persze szó sem lehetett.

A gyalogos vadászat mindennél kimerítőbb volt. Nemcsak a hőség miatt, hanem mert állandóan meggörnyedve kellett áthatolni a sűrű növényzet alagútjain. A környéken kóborló elefántok és rinocéroszok jelenléte további nehézségeket okozott. Ráadásul a felső vidéken megkezdődtek az esőzések, és a folyó szintje emelkedni kezdett. Mivel az oroszlánok a túlsó parton tanyáztak, sürgősen tábort kellett bontanunk, hogy még időben átkelhessünk a Merti alatt átvezető gázlón.

Összecsomagoltuk a táborfelszerelésünket és már kora reggel a gázlónál voltunk. Az éjszaka folyamán jókorát áradt a víz és állandóan emelkedett. Úgy néztük, hogy a kocsik még éppen áthatolhatnak rajta, bár a vízmérő bot, melyet a mederbe leszúrtam, egykettőre elmerült, s a növekvő ár elsodorta.

George lekapcsolta a pótkocsit a Landroverről, a motorról levette a ventilátorszíjat, nehogy a csapkodó lapátok a gyújtóberendezésre fröcsköljék a vizet. Aztán beleereszkedett a folyóba és szerencsésen keresztülhajtott. Következőnek az én kis teherautóm indult. Elza szokás szerint a hátuljában csücsült. A zavaros áradat félelmetes sebességgel kavargott a kocsim körül, de a teherautó hősiesen eljutott a folyó közepéig. Ott azonban köhögni kezdett és leállt, s hiába erőlködünk, nem tudtuk újra beindítani.

Elzát rögtön eloldoztuk. Nyomban a vízbe vetette magát, vidám pancsolásba kezdett és megpróbálta kihozni az elsodort fadarabokat. Mindezt szemmel láthatólag abban a hitben, hogy az egész „multságot” az ő szórakoztatására rendeztük. Külön gyönyörűséggel buktatta meg embereinket, akik vállig a vízbe gázolva a csomagokat hordták ki a teherautóból. Végül is kénytelenek voltunk megkötni.

Mikor a teherautó kiürült, megkíséreltük kivontatni. Ijesztően oldalra dőlt, mert a magunkkal hozott lánc túlságosan rövid volt. Gyorsan megtoldottuk bivalyébőrből hasított szíjakkal és valamenynyien nekiveselkedve húztuk és taszigáltuk. Végül is – az örökké jelenlevő páviánok lelkes helyeslése közben – átvontattuk a folyón.

Nyomban tábort ütöttünk a túlsó parton, mert a nap hátralevő részét a sok átázott holmi: gyógyszerek, töltények, könyvek, élelmiszer, a teherautó motorja, tartalék alkatrészek, ágynemű és sátrak szárítgatásával kellett töltenünk. Elza buzgón végigszimatolta a kirakott „csendélet”-et, többek közt George dohányát, amitől aztán utálkozó fintorokat vágott.

Másnap reggelre a folyó kicsapott medréből, ezért magasabban fekvő helyet kellett keresnünk. A következő éjszaka egyfolytában esett az eső. Attól tartottunk, hogy ez véget vet a további oroszánvadászatnak. Mégis a délelőttöt arra fordítottuk, hogy magasles számára alkalmas fát keressünk. Ezen a részen csupa alacsony bokor nőtt, így végül kénytelenek voltunk megelégedni egy maswaki-bokorral, amin bizony nem lehetett olyan magaslest készíteni, hogy egy éhes oroszán fel ne érhesse.

George lőtt egy zebrát és kirakta a bokor alá csaléteknek. Ahogy besötétedett, Johnnal együtt lesbe ültek. Az oroszánok – mintha megsejtették volna, milyen gyatra alkotmány a két és fél méter magasságban összetákoltt ülőhely – alig egy óra eltelte után jelentkeztek. Egyik mintegy fél mérföldnyire, a gázló közelében bömbölt, a másik meg a folyó túlsó partján.

A gázló menti oroszán ordítása egyre közeledett. Hatalmas hangereje volt, utolsó bömbölése valósággal megreszkettette a magaslest. Utána rögtön félreismerhetetlen hang ütötte meg George fülét; a ragadozó a kihelyezett dögöt marcangolta. Azonban hiába meresztgette szemét, a sötét éjszakában semmit sem látott. Megvárták, míg az oroszán nekihasal a falatozásnak, akkor John felvillantotta kézilámpáját. A fényben feltűnt az állat. Háttal állt felénk, fejét befúrta a dögbe. Nagyon rossz célpontot nyújtott, de a fénytől megzavarva felkapta a fejét és felnézett a magaslesre.

George megcélozta a nyakát és tüzelt. Mély hördülés hallatszott, az oroszán felvágta magát a levegőbe, aztán hangos, gurgulázó morgással eltűnt a sötétben. Szemmel láthatólag súlyos lövést kapott és George bizakodott, hogy hajnalban kimúlva találják.

Ahogy derengeni kezdett, a táborból két vadőr ment a magasleshez, majd kíséretükben George és John elindult a vérnyomon, amely a part menti sűrű bozótosba vezetett.

Amennyiben a sebzett állat még élt, a sűrűségbe való követése rendkívül veszélyes vállalkozásnak ígérkezett. Lépésről lépésre,

óvatosan haladtak előre, percenként megálltak és megfeszített figyelemmel füleltek a legkisebb neszre. Hirtelen mozdulás torpantotta meg őket és egy pillanatra George szeme előtt megvillant két menekülő oroszlán alakja. Nyilván a túlsó parti jött át, hogy társával találkozzék. Biztosra vették, hogy a legközelebbi találkozásnál a sebzett rögtön támadni fog.

A vérzés csaknem megszűnt és a lábnyomokat nagyon nehezen tudták követni a bizonytalan világításban. Megálltak és alaposan átvizsgálták a talajt. Miközben ezzel foglalatoskodtak, az egyik vadőr megérintette George vállát és hátra mutatott. Tizenöt lépésnyire egy alacsony bokor felett oroszlánfej figyelt feléjük. George golyója a két szeme közt taláta.

Nagy hím oroszlán volt, orra hegyétől a farka végéig 287 centiméter hosszú. George biztosra vette, hogy ezt sebezte meg az éjszaka, mert hátul a fején két golyó vágta lyuk volt s egy a két szeme között. Úgy vélte, hogy a másik a túlsó part felé menekült, és valóban, mintha egy csobbanást is hallott volna a lövés után.

A helyszínre érve őszintén gratuláltam George-nak a sikeres eredményhez. Szorongató érzés lehetett a sebzett, emberevő oroszlán követése abba a kefesűrűségbe. Három hete vadásztunk az ember-evőkre, minden idegünk megfeszítésével igyekeztünk megpillantani aranszínű testüket az aljnövényzet közt, és mégis most nyílt első alkalmam, hogy egyiküket megláthassam.

Itt feküdt előttem, szörnyű ereje elmúlt. Mancsai, melyeknek hatalmas nyomát annyiszor láttuk, bénán nyújtóztak. Élete virágában lehetett, mintegy nyolcéves. Megkönnyebbülten sóhajtottunk fel, hogy legalább egyikük elpusztult, de – logikátlanul, elismerem – mégsem tudtunk örülni a gyönyörű ragadozó felett aratott győzelmünknek.

Nyúzás után lefényképeztem a szívét. Akkora volt, mint egy gyerekfej. Most értettem meg, miért zakatol Elza szíve a bordái közt úgy, mint egy kis autómotor.

Éjszakára George és John ismét lesbe ültek a zebra mellé, reménykedve, hátha megjön a másik emberevő is. Fáradságuk egyetlen jutalmaként bőrig áztak, de azért a túlsó partról oroszlánordítást is hallottak.

Közben a folyó úgy megdagadt, hogy nem lehetett átgázolni, átúszni meg veszélyes lett volna a krokodilok miatt. George ezért csónakot gyártott: egyik tábori ágyunkat szemelte ki váznak és sátorlappal vonta be azt. Alkotása óriási sikert aratott, bár egyszerre

csak egy személy használhatta. Így George egyedül kelt át a folyón és begyalogolt Mertibe, ahol az egyik emberevő pusztulása nagy lelkesedést és izgalmat váltott ki. Végre a boránok is meggyőződtek, hogy a két oroslán mégsem halhatatlan, és buzgón vállalkoztak, hogy segítséget nyújtanak a másik megkerítésére. Merti felé haladva George egy nőstény oroslán friss nyomát keresztezte s azt találgatta, vajon nem ennek hangját hallotta-e előző éjszaka? Kétkedni kezdett, hogy az elejtett oroslán valóban azonos-e a megsebzettel. Megtörténhetett, hogy nehéz puskájának lyukas végű lövedéke, miután az oroslán koponyáján átfürödött, több részre szakadt s a két hátsó lyukat ugyanannak a golyónak a darabjai ütötték. Ebben az esetben még mindig járhat egy sebzett oroslán a folyónak táborunk felőli oldalán.

Visszatérőben, mikor ismét átkelt a folyón, George a mi partunkon, a gázló közelében hat fiatal boránnal találkozott. Lándzsákkal fegyverkeztek fel és azért jöttek, hogy segítsenek felkutatni a sebzett oroslánt. George ajánlotta nekik, jöjjenek másnap vissza és hozzák magukkal legjobb vadászkutyáikat.

Reggel a megbeszélés szerint találkoztunk a boránokkal. A legfurcsább külsejű kutyákkal érkeztek, amelyekről mindenek dacára állították, hogy nem félnek az oroslántól.

Nekivágtunk a bozótnak. George hamarosan észrevette, hogy a kutyák, gazdáik lelkes biztatása ellenére sem mutatnak valami nagy kedvet a vállalkozáshoz. Vezérük, farkát behúzva, visszafordult és hazafelé inalt. A többi a nyomában.

Minden pillanatban azt vártuk, hogy oroslánordítás harsan fel s rá nyomban megjelenik a támadó. Ehelyett izgatott páviánugatás hangzott, biztos jeléül, hogy valami ijesztőt vettek észre: oroslánt vagy leopárdot. Megtorpantunk. Megfeszített figyelemmel néztünk körül és hallgatóztunk. Aztán ismét elindultunk. Amikor George lehajolt, hogy átbújjon egy bokor alatt, valami világos színű folt akadt meg a szeme: oroslán lapult a tüskebozót alkotta erődítmény közepén. Szemmel láthatóan támadni készült. George már löni akart – mikor a hangos légyzúgás figyelmeztette, hogy döglött állat fekszik előtte. Megállapítottuk, hogy a magaslesről lőtt golyó feltépte a torkát, valószínűleg a főütőeret roncsolta meg. Nagyszerű példány volt, teljes hossza két méter hetven centiméter, tehát valamivel kisebb, mint a másik, de sokkal mutatósabb amannál. Míg élt, sok rettegést okozott, most mégis meghatott tisztelettel néztem rá.

Mindkét ragadozó teljesen egészséges, javakorabeli állat volt. Semmiféle fogyatékoság nem indokolta emberevő mivoltukat.

A legtöbb oroszlán valami testi hiba miatt szokik rá az ember-
evésre: nyílhegy marad a testében, csapdában megsérül, megromla-
nak a fogai, tarajos sül tüskéi fúródnak a mancsába, vagy megöreg-
szik és ezért az eddigénél kevésbé ürge zsákmány után kell néznie.
Akadnak persze kivételek, amikor csak találgatni lehet, vajon a ter-
mészet miféle szeszélye viszi rá őket, hogy emberhúsrá pályázza-
nak. A bennszülöttek, sokszor nemtörődomségből, a nyájak védel-
mére húzott tüskés sövényen kívül fekszenek le éjszakára. Ha egy
éhes oroszlán fontolóra veszi, milyen fájdalmas vállalkozás a tüskés
kerítésen keresztül törve elragadni egy állatot és meglátja, hogy a
kerítésen kívül, védtelenül fekszik a vacsorája, ki hibáztathatja, ha a
könnyebb zsákmányt választja? Egy-egy ilyen eset könnyen megszo-
kássá válik s újabb emberevő kezdi meg pályafutását. Természetesen
a kölykei is megtanulják vadászmodszert és így ez a jellemvonás
folytatódik, inkább tanítás, mint átöröklött ösztönök révén.

Feladatunkat elvégeztük és a boránokat sem rémítik többé a
„szent emberek” szellemei. Mi viszont nem ok nélkül aggódtunk
azon, hogy a két hím oroszlán jó néhány életrevaló kölyköt nemzett
és fiaikat is rákapathatták a maguk ízlésére.

(Nemrégiben kaptunk értesítést, hogy valóban ez történt.)